

Beknopt overzicht van de Griekse oudheid:

Minoïsche beschaving (ca 3000-1400 v.Chr.)

Cycladische beschaving (ca 3000-1100 v.Chr.)

Egeïsche beschaving (voor 1600 v.Chr.)

Helladische/Myceense beschaving (ca 1375 - 1100 v.Chr.)

Duistere eeuwen (ca 1200 - 800 v.Chr.)

Archaische periode (776 - 500 v.Chr.)

Klassieke periode (ca 500 - 323 v.Chr.)

Hellenistische periode (323 - 146 v.Chr.)

Romeinse periode (146 v.Chr. - 395)

Byzantijnse periode (395 - 1453)

Minoïsche beschaving. De Minoïsche beschaving was gecentraliseerd rond het Oude Kreta. Door de gunstige ligging tussen de kusten van Klein Azië, Cyprus, Egypte en Syrië werd Kreta het centrum van de zeehandel. De Kretenzers bereikten dankzij die ligging een hoog beschavingspeil door hun Thalassocratie (heerschappij die op zeemacht berust). Vele Griekse mythen en legenden zijn op de Minoïsche beschaving terug te voeren waaronder de legende van de Minotaurus in het labirint van Knossos. De benaming Minoïsch werd ook op basis daarvan door de archeoloog, die in belangrijke mate tot de herontdekking van deze beschaving heeft bijgedragen (Arthur John Evans), voorgesteld.

De Minoïsche kunst is bekend wegens de voortreffelijke keramiek en fresco's. Ook had de hogere klasse de beschikking over stromend water en riolering.

De Minoërs kenden het schrift. Eerst schreven zij een soort hiërogliefen, maar later in wat bekend staat als het Lineair A.

Cycladische beschaving

De Cycladische beschaving was eveneens een belangrijke oude cultuur in Griekenland. Het centrum van deze beschaving was Santorini, dat echter grotendeels werd verwoest tijdens een vulkaanuitbarsting in ca 1600 v.Chr.

De Cycladische kunst staat bekend om haar kleine, modern ogende beeldjes van wit marmer, zonder gelaat met alleen een neus. De afbeelding is herleid tot de geometrische grondvormen.

Egeïsche beschaving (voor 1600 v. Chr.)

De Egeïsche beschaving is de algemene term voor de prehistorische beschavingen in Griekenland en rond de Egeïsche Zee. De Minoïsche beschaving en de Cycladische beschaving vallen hier ook onder.

Het werd vroeger de Myceense beschaving genoemd, omdat het bestaan van deze beschavingen voor het eerst bij het publiek bekend werd na Heinrich Schliemanns opgravingen in Mycene vanaf 1876.

Volgens latere ontdekkingen was Mycene niet het centrum van de vroege (mogelijk ook niet de latere) Egeïsche beschaving.

Helladische/Myceense beschaving

De Myceense beschaving of Helladische beschaving was de opvolger van de Minoïsche beschaving. Omstreeks 1400 v.Chr. maakten de Myceners een einde aan de Kretenzische heerschappij in het oosten van het Middellandse Zeebekken. Zelf onderhielden zij uitgebreide handelsbetrekkingen, zowel met het Midden-Oosten als met Zuid-Italië en Sicilië.

In de 14e en 13e eeuw v.Chr. was Mycene het centrum van deze cultuur, die zich over de Peloponnesos en het zuidelijk deel van het Griekse vasteland uitstrekte.

Dat wil echter niet zeggen dat dit gebied ook staatkundig een eenheid vormde.

De Myceense kunst werd door de Minoïsche sterk beïnvloed. De Myceense kunst werd echter in tegenstelling tot de Minoïsche gekenmerkt door oorlogstaferelen.

Voor de ontdekking en de studie van de Myceense cultuur hebben twee amateurs zich bijzonder verdienstelijk gemaakt: de Duitser Heinrich Schliemann, die in de periode

tussen 1874 en 1876 met de opgravingen begon en de Engelsman Michael Ventris, die in 1952 het zogenaamde Lineair B schrift ontcijferde en aantoonde dat het een vroeg stadium van de Griekse taal vertegenwoordigde.

Veel van de bekende Griekse goden werden al door de Myceners vereerd, wat bewijst dat de Griekse mythen en sagen grotendeels uit de Myceense cultuur stammen. Zonder enige twijfel is het deze cultuur die in de Homerische verhalen wordt weerspiegeld. Tussen 1200 en 1100 v.Chr. kwam er vrij abrupt een einde aan de Myceense beschaving. Waarschijnlijk door de inval van de Doriërs.

Duistere eeuwen

Na de vernietiging van de Myceense beschaving viel de materiële cultuur in Griekenland nagenoeg stil en kwam het land, evenals vele andere streken rond de Middellandse Zee, tussen 1100 en 800 v.Chr. in de "Duistere Eeuwen" terecht.

Archaische periode

Tijdens de Archaische periode ontwikkelden zich de meest typische staatsvormen van Hellas: de polis, de tirannie en de democratie. Er groeide een rivaliteit tussen de zeemogendheid Athene, die heerste over Attika en verscheidene Egeïsche eilanden, en de landmogendheid Sparta die zijn macht uitbreidde over de gehele Peloponnesos. In deze tijd werden de eerste grote tempels gebouwd en ook de schilderkunst en monumentale beeldhouwkunst kwamen tot ontwikkeling.

In de streng Archaische periode ca 610-570 v.Chr. kwam de Kouros pas echt tot ontwikkeling. Ook zou de typerende archaische glimlach voor het eerst opduiken.

Klassieke periode

De Klassieke periode was de bloeiperiode van Hellas. Ze begon met de Perzische oorlogen (de twee oorlogen tussen de Perzen en de Griekse stadstaten) en zou eindigen in de Peloponnesische Oorlog (de oorlog tussen de aristocratische landmacht Sparta en de democratische zeemogendheid Athene).

In korte tijd heeft het kleine Athene onder Pericles 461-429 v.Chr. een prestatie geleverd die haar weerga in de historie niet vindt. Het bewustworden van de menselijke persoonlijkheid uitte zich op velerlei terrein, vooral in de lyriek, wijsbegeerte, bouw- en beeldhouwkunst.

Grote namen uit de Klassieke periode zijn o.a. Hippocates, Sophocles en Euripides, Demosthenes, Praxiteles, Socrates, Plato en Aristoteles.

In 338 v. Chr. leden de Griekse steden een nederlaag tegen Macedonië. Dat was het einde van de onafhankelijke Griekse stadstaten, de macht verschoof naar het tot dan toe onbelangrijke Macedonië.

Philippus verbood de Grieken alle onderlinge oorlogen en verbonden, werd zelf de leider van de Griekse staatjes en liet zich kiezen tot opperbevelhebber tegen de Perzen. Hij werd vermoord voor hij de veldtocht was begonnen en werd opgevolgd door zijn zoon Alexander de Grote 356 v.Chr.-323 v.Chr.

Hellenistische periode

De Hellenistische periode is een periode in de Griekse geschiedenis die begon met de dood van Alexander de Grote en eindigt met de annexatie van het Griekse Moederland door het Romeinse Rijk.

Woensdag 13 oktober.

Vertrek uit Schiphol is wat vertraagd. In het vliegtuig moet de klok een uur vooruit. Na een prettige vlucht van drieënhalf uur met de KLM blijken in Athene 19 koffers van de groep niet te zijn aangekomen. Dat moet geregistreerd worden en ons wordt verteld dat de koffers de volgende ochtend bij ons hotel bezorgd zullen worden. Maar er waren ook koffers niet aangekomen van mensen die met een cruise meegingen!

We worden voorgesteld aan Argyro een Griekse die ons de hele reis zal vergezellen en Cor zal assisteren.

We vertrekken met de bus naar Sounion eerste onderdeel van onze reis. Onderweg wordt even gestopt om te lunchen. Sounion ligt het zuidelijkste punt van Attika aan de Egeïsche Zee en wij bezoeken een Dorische tempel gewijd aan Poseidon. De tempel is op een rots gebouwd en wij moeten aardig wat klimmen. Maar dan hebben we een prachtig uitzicht over de zee. Na afloop drinken we wat op het terras en genieten van de zon.

Hierna vertrekken wij naar Athene en komen in een file terecht. Cor vertelt in de bus over de verschillende beschavingen waarvan die van Mycene (± 1500 v. Chr.) en de klassieke (500 v. Chr.) de belangrijkste zijn. Cor zal tijdens de bezoeken aan de opgravingen niet veel vertellen. Wij krijgen daar plaatselijke gidsen.

Later in de week vertelt Cor in de bus het verhaal van Theseus:

Op oudere leeftijd heeft Aigeus, de koning van Athene, bij Aithra (die aan de overkant woonde) Theseus verwekt. Hij legt zijn zwaard en sandalen onder een rotsblok en zegt tegen Aithra dat als zijn zoon op 16 jarige leeftijd, dit rotsblok kan wegduwen, Aithra aan Theseus mag vertellen wie zijn vader is. Zo gezegd, zo gedaan. Theseus gaat op weg naar Athene en voert allerlei heldendaden uit. Dit nieuws gaat hem vooruit en als Aigeus hem bij zich roept en het zwaard herkent, sluit hij Theseus

in zijn armen. De koning van Minos legt Athene elk jaar de belasting op dat zij zeven jongelingen en zeven maagden moeten leveren als offerande voor de Minotaurus, half stier half mens. Theseus gaat als één van de jongelingen mee. De Minotaurus is opgesloten in een labirint dat door Daidalos (raadgever van de koning) is gebouwd. De koningsdochter Ariadne wordt verliefd op Theseus en geeft hem een klauwen

draad mee, zodat hij niet kan verdwalen in het labirint. Theseus komt bij de Minotaurus en doodt hem. Hij weet samen met Ariadne en de jonge Atheners te ontkomen. Theseus moet Ariadne op het eiland Naxos achterlaten en overmand door verdriet vergeet hij witte zeilen te hijsen. Dit zou het teken voor zijn oude vader zijn dat alles goed was verlopen. Aigus staat bij Sounion te wachten en als hij de zwarte zeilen ziet, stort hij zich van de rots in zee en daarom heet deze: de Egeïsche Zee.

Na aankomst in hotel Phillippos hebben we een kwartier de tijd om ons op te frissen want we worden om half negen verwacht in restaurant Filoistron. We zitten aan lange tafels buiten op het terras met zicht op de verlichte Akropolis. Vooraf krijgen wij allerlei lekkere hapjes (die waren eigenlijk al voldoende), daarna een stoofschotel en tot slot een dessert. Alles wordt in een sneltreintempo geserveerd. Morgenochtend vertrek uit het hotel om 8.30 dus gauw het bed in.

Donderdag 14 oktober.

De koffers zijn 's ochtends bij ons hotel afgeleverd. Alleen de koffer van Otto de Boer is er niet bij! Na het ontbijt lopen wij naar de Akropolis (hoge stad) die uit de Myceense tijd stamt. Aan de voet van de Akropolis lopen wij langs het theater dat Herodes Atticus financierde. In die tijd was Athene volgens Cor: Oxford en Cambridge tegelijk.

We lopen de trappen omhoog, maar de toegang is geblokkeerd. Het personeel staakt omdat zij een maand geen salaris hebben gehad. We wachten op de Griekse gids, die Michaila heet. Zij verontschuldigt zich en zegt dat we het later nog eens zullen proberen.

We volgen Michaila naar de Pnyx waar de volksvergadering werd gehouden. Dan naar de Areopagos, de Aresheuvel (genoemd naar de oorlogsgod) waar het hoogste gerechtshof zetelde. Orestes werd hier vrijgesproken (dat verhaal horen we later in de bus). We hebben hier een prachtig uitzicht over de stad Athene.

De gids gaat ons voor naar de Agora waar we allereerst de Byzantijnse Apostelkerk uit de 10^e eeuw bezoeken. In de narthex een soort voorhal versierd met fresco's van heiligen, moesten de ongelovigen blijven staan terwijl tijdens de mis de deuren werden gesloten. De kerk heeft vier kruisarmen met aan het uiteinde een apsis. In de koepel gesteund door vier

zuilen is Christus Pantocrator afgebeeld. De afscheiding van het altaar is sober en de gids vertelt dat de middeningang alleen voor de priester was.

Vervolgens neemt Michaila ons mee naar de in 1953 gereconstrueerde stoa (2^e eeuw v.Chr. een gift van Attalus II koning van Pergamon). De stoa is 120 meter lang en 20 meter breed en bestaat uit twee verdiepingen. Dit was een ontmoetingsplaats met aan de achterzijde winkels. Op de begane grond dragen twee rijen zuilen het gebouw. De buitenste zijn Dorisch en de binnenste Ionisch. Twee beelden met reliëfs op de torso van de Ilias en de Odyssee vallen op. We zien nog een reliëf met Demeter, Apollo, Artemis, Hermes, drie nimfen en Pan. Zeus zetelt boven het tafereel. Hermes draagt de kleine Dionysos die werd geboren uit de dij van Zeus en overhandigt de baby aan één van de nimfen, die hem zullen opvoeden.

Enkele winkels zijn hersteld en fungeren als museumruimte. Hier zien we o.a. vondsten van de Agora zoals amforen, wijnkoelers en graf offerandes. Ook zien wij scherven die gebruikt werden bij een schervengericht (ostracisme). Dit is een stemprocedure in de Ekklesià

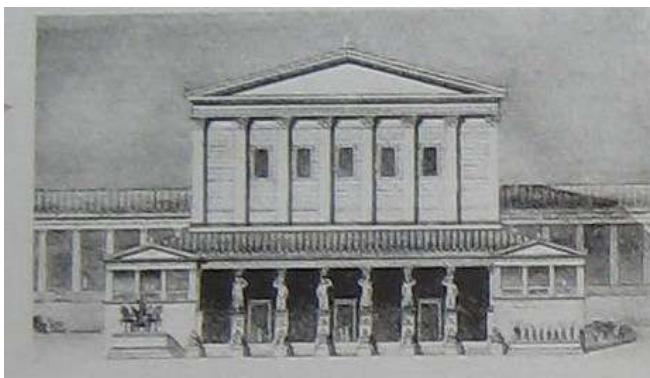
(Volksvergadering) om politieke leiders die te machtig waren voor tien jaar te verbannen. Hierbij moesten wel minimaal 6.000 scherven beschreven zijn. Op de foto hierboven is de naam van Aristides te zien, dit was de politieke tegenstander van Themistokles (Atheens staatsman en vlootvoogd). Nadat Aristides verbannen was kon Themistokles jaarlijks een aantal oorlogsschepen bij laten bouwen.

Wij vervolgen onze wandeling over de agora, staan stil bij wat eens het Bouleuterion was. In dit gebouw vergaderde de boulè (raad bestaande uit 500 leden die de wetsvoorstellen voorbereidden en de financiën controleerden). Deze raad werd gekozen door de burgers. De hele burgerbevolking van Attika werd opgedeeld in tien phylae. Elk phyle bestond uit drie delen, te weten een deel stad, land en kustgebied en koos 50 afgevaardigden (prytanie) voor de boulè. Het vergaderjaar was ingedeeld in 10 maanden; door loting werd een prytanie aangewezen voor het dagelijks bestuur gedurende één maand. Uit deze prytanie werd iedere dag een voorzitter gekozen. De prytanie vergaderde in het Prytanaion een rond gebouw, waarvan wij de resten zien. Hierna maken wij een klim naar de tempel van Hephaistos.

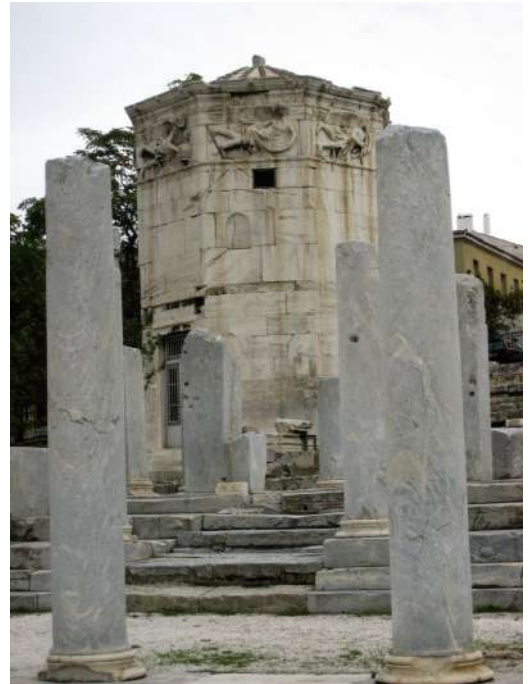

Deze tempel is goed bewaard met zes zuilen aan de korte en dertien zuilen aan de lange kant. Aan de korte kant zien we metopen met reliëfs van de heldendaden van Herakles. Aan de lange kant links en op de fries boven de ingang zien we metopen versierd met scènes uit het leven van Theseus.

Vervolgens lopen wij langs het Odeion van Agrippa, schoonzoon van keizer Augustus. Links de situatie zoals het er eruit zag. Van de zes beelden van giganten staan er nog drie.

Hierna lopen wij naar de Plaka (oude volksbuurt) en zien de bibliotheek die keizer Hadrianus liet bouwen. Slechts één deel van de gevel staat nog overeind. Tot slot gaan we naar de Romeinse Agora die in opdracht van Julius Caesar is gebouwd. Het plaveisel van marmer werd weer door Herodes Atticus gefinancierd. Deze agora was meer een handelsplein met zuilengalerijen en winkels. Aan het eind een achthoekige toren het zogeheten Horlogion van Andronikos. Op de fries bovenaan tonen acht figuren in haut-reliëf de windstreken. Op het dak stond een windvaan met een voorstelling van een Triton, die boven één van de reliëfs bleef staan en zo de windrichting aangaf. Vroeger had de toren ook een waterklok waarop de tijd van de dag af te lezen was aan de waterstand in de buizen. Onze gids Michaila neemt nu afscheid. Het is intussen half twee, tijd om neer te strijken voor de lunch.

Om 14.00 uur gaan we weer op stap naar de Kerameikos. Volgens de "reisgids" van Pausanias woonden de pottenbakkers in deze wijk. Deze Pausanias beschreef in de tweede eeuw na Chr. de geschiedenis, anekdotes, gebruiken en mythologie van de Peloponnesos. Na de inval van de Perzen in 480 v.Chr. besloot Themistokles de stad te ommuren. Hiervoor werden resten van de verwoeste gebouwen gebruikt. We bekijken

een gedeelte van een stadsmuur met de fundamenteën van een toegangspoort. De weg liep naar de havenstad Piraeus. We nemen de weg linksaf naar de graven. Geloofden de Grieken in een leven na de dood? Ja, de nabestaanden goten wijn op de graven opdat de overledenen zich prettiger zouden voelen. We zien o.a. dit reliëf voor Dexileus die op twintigjarige leeftijd

sneuvelde in de strijd tegen de Korintiërs en een grafmonument voor Dionysos met een levensgrote stier (overigens zijn het replica's). De originelen zien wij later in het kleine museum op de opgraving.

Dit reliëf met de volgende tekst maakt indruk: Toen wij nog leefden had ik het geliefde kind van mijn dochter op schoot. De zon scheen. Nu zijn wij dood en houd ik het nog steeds vast (420 v.Chr.).

Wij lopen terug naar ons hotel om ons op te knappen voor het laatste onderdeel van de dag.

Stipt om 17.00 uur lopen wij naar het nieuwe Akropolismuseum waar de archeologische vondsten van de Akropolis en zijn hellingen worden tentoongesteld. Het is een prachtig, modern gebouw dat werd ontworpen door Bernard Tschumi uit New York in

samenwerking met een Griekse architect. De tentoonstellingsoppervlakte is tienmaal groter dan dat van het oude museum, nl. 14.500 m². Met dit nieuwe museum willen de Grieken aan de wereld laten zien dat zij een geschikt onderkomen hebben voor de door de Westerse archeologen

geroofde kunstschaten. De collectie omvat ca 4000 voorwerpen, veel beelden, haut-reliëfs, architectuurfragmenten en andere archeologische vondsten. Alleen de op de Akropolis gevonden vazen en bronzen voorwerpen worden hier niet tentoongesteld, die bevinden zich in het Nationaal Archeologisch Museum. Onder het gebouw zien we

archeologische resten van bouwwerken, die met behulp van doorzichtige platen op veel plaatsen zichtbaar zijn gemaakt. We mogen binnen in het museum niet fotograferen, maar kijken onze ogen uit.

De collectie van het museum is verdeeld over drie verdiepingen. Vanaf de ingang lopen we naar boven over een hellende brede gang, die doet denken aan de lange weg omhoog die de jaarlijkse processie tijdens de Panathenaeën eens volgde naar het altaar van Athena op de Akropolis. Aan weerszijde zijn de vondsten van de hellingen van de Akropolis tentoongesteld.

Dan komen we op de verdieping waar zich de Archaische beelden bevinden, waaronder een Kouros- en Korècollectie. Cor legt ons

een en ander uit over de ontwikkeling van deze beelden, zowel in de houding van benen en armen, als ook de typische glimlach op de gezichten uit deze periode.

Deze zijn van voor de bouw van het Parthenon, toen de Akropolis al het centrum was van het culturele en religieuze leven in Athene.

De bovenverdieping is één grote, lichte ruimte met rondom glas en een uitzicht in alle richtingen, onder

andere op de Akropolis en het Parthenon. Deze verdieping is gedraaid ten opzichte van de rest van het gebouw om hem recht op de Akropolis te oriënteren. Hier bevinden zich de friezen van het

Parthenon, in een herkenbare opstelling. De ontbrekende sculpturen, die nu in het British Museum zijn, de zgn. Elgin Marbles, zijn vervangen door gipsen afgietsels. Er zijn ook heel wat sculpturen verloren gegaan en niet meer te reconstrueren.

We dalen weer af en komen bij het gedeelte met de collectie van de andere gebouwen op de Akropolis, de Propylaeën het Erechtheion en de Nike tempel. Hier zijn ook vijf

van de zes originele kariatiden opgesteld, die het dak droegen van de zuidelijke hal van het Erechtheion. De zuilen van 2,30 m hoog hebben de vorm van vrouwenfiguren, waarvan het hoofd als kapiteel diende. Het zesde beeld bevindt zich in het British Museum. Tot slot bekijken wij de film over het Parthenon.

Om 20.30 worden we in het restaurant Psara's in de Plaka verwacht. Weer zitten wij buiten onder grote parasols. Heerlijke hapjes vooraf, o.a. spinazie in filodeeg, een stevig hoofdgerecht en zoet nagerecht. Aan het einde van de maaltijd moeten wij naar binnenvluchten omdat er een wolkbreuk boven ons hoofd losbarst.

Vrijdag 15 oktober.

Vanochtend staat het Nederlands Instituut op het programma. We lopen naar dit

Instituut dat is gevestigd in een Grieks uitziend mooi oud pand in het centrum van Athene. We worden verwelkomd door de directeur, mevrouw Dr. Christiane Tytgat, die ons, enthousiast, over het werk van het Instituut vertelt.

Het NIA vertegenwoordigt zes Nederlandse universiteiten in Griekenland. Het is een universitair en cultureel centrum dat uitwisselingen tussen Nederland en Griekenland stimuleert. Veel van de activiteiten betreffen de Klassieke Oudheid en met name Griekse archeologie. Het instituut is verantwoordelijk voor het Nederlandse archeologische veldwerk in Griekenland.

Momenteel worden er onder auspiciën van het NIA zes archeologische projecten uitgevoerd. Mevrouw Tytgat doet zelf onderzoek in Titani en denkt het heiligdom van Asklepios daar gevonden te hebben. We krijgen hier koffie en wandelen naar de Akropolis om nogmaals te proberen toegang te krijgen. Helaas wordt er nog steeds gestaakt.

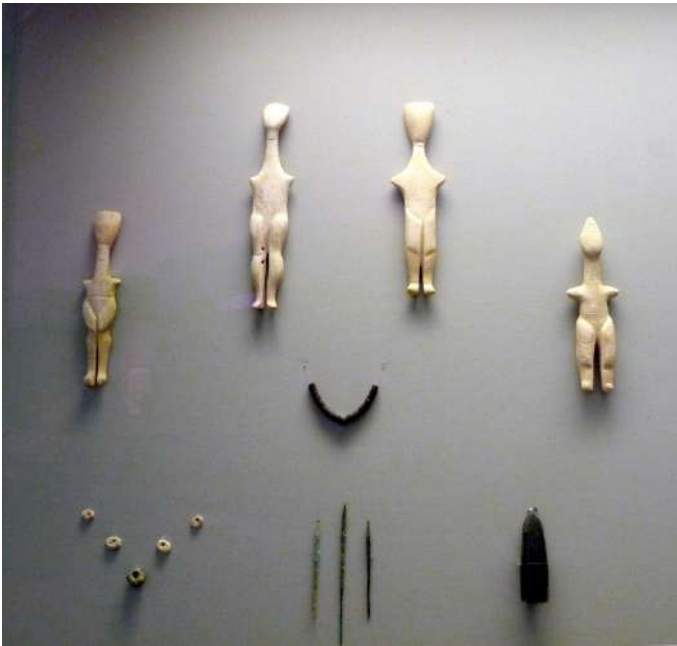
Dus we gaan met de bus op weg naar het Nationaal Archeologisch Museum. We vangen een glimp op van het U-vormige Olympisch stadion, de poort van Hadrianus, de tempel van Zeus en het huis van Schliemann.

Het Nationaal Archeologisch Museum is in de tweede helft van de 19e eeuw gebouwd en heeft een imposante neoklassieke gevel. Het herbergt de voornaamste collecties Oud Griekse kunst, afkomstig van archeologische vondsten uit heel Griekenland.

We bekijken eerst de vondsten uit de Myceense periode, waaronder het beroemde dodenmasker dat Schliemann in Mycene vond. De Myceense goudsmeedkunst stond op

een buitengewoon hoog niveau. De kunst wordt gekenmerkt door gestileerde figuren. Later deze reis zullen we Mycene bezoeken.

Vervolgens komen we bij de Cycladische kunst. Met onder andere de verrassend modern, soms primitief-Afrikaans aandoende beeldjes.

Dan belanden we in de Archaische periode. De Archaische kunst werd sterk beïnvloed door de Egyptische kunst. Voorafgaand aan de Archaische kunst bestond de Griekse kunst alleen nog maar uit geometrische vormen. Met de groei van de stadstaten onder invloed van Egypte en het Nabije Oosten veranderde dit, men ging proberen het menselijk lichaam zo goed mogelijk uit te beelden.

In de vroege periode is de houding stram en frontaal en de beelden hebben een driehoekig hoofd met grote ogen. Het haar is zeer gestileerd weergegeven en valt in lange strengen naar beneden.

Kouroi hadden bijna altijd hun armen hangend naast hun bovenlijf en gebalde vuisten, hoewel soms een arm vanaf de elleboog

uitgestoken is, een offer aanbiedend. Ze staan altijd met het linkerbeen lichtjes vooruit. Dit was een normale houding in de Egyptische beeldhouwkunst. De lichaamsvormen worden met lijnen aangegeven. Kenmerkend voor de latere archaische

kunst is een glimlach waarbij de mondhoeken lichtjes werden opgetrokken. Later vertonen Kouroi beelden meer naturalistische poses, bijv. de armen kwamen meer los van het lichaam. De Kouros-beelden waren afbeeldingen van naakte jonge mannen. De beelden waren aanvankelijk iets meer dan levensgroot, later werden ze veel groter.

We lopen verder door de geschiedenis van de Griekse beeldhouwkunst. Komen bij het opvallende bronzen beeld van, vermoedelijk, de zee-god Poseidon uit de klassieke periode rond 460 v.Chr. De meeste bronzen beelden werden aan het eind van de oudheid omgesmolten, maar dit beeld is bewaard gebleven dankzij een schipbreuk. Dit beeld behoort tot de strenge stijl (500-450 v.Chr.). In de strenge stijl verdwijnt een groot deel van de kenmerken van de archaïsche periode. De beelden blijven nog frontaal en met weinig details, maar zij komen natuurlijker over. De vrijere stand van de benen en het verdwijnen van de

symmetrie in de schouders en de flanken zorgen voor meer beweging.

Dan bewonderen we de prachtige levensechte grafkunst, waaronder de stele van Hegeso uit de 5e eeuw v.Chr. gevonden in de Kerameikos. Hegeso pakt een juweel uit een doos die haar vrouwelijke slaaf vasthoudt. De replica

hebben we gisteren op de oude begraafplaats gezien.

De Nubische jockey op zijn bronzen paard, de Marathon jongen van Praxiteles circa 4e eeuw v.Chr. enz. enz. Teveel om op te noemen.

Vervolgens lopen we naar de eerste verdieping voor de Minoïsche fresco's en vazen van de opgravingen op het eiland Thera dat ook tot de Cycladen behoorde. De fresco's dateren uit de tijd voor de vulkaanuitbarsting rond 1600 v.Chr. Op het lente fresco met rode lelies van het vulkanische Thera zijn ook vogels afgebeeld.

Voordat wij bij de uitgang zijn komen we nog door een zaal met beelden, bustes van Romeinse keizers, o.a. een bronzen beeld van keizer Augustus dat ook uit zee is gehaald.

We gaan op weg richting Delfi. Onderweg wordt gestopt om te lunchen. Tijdens de busreis vertelt Cor het verhaal van Oedipus.

Oedipus is geboren in Thebe. Zijn ouders Laius en Iocaste zijn kinderloos. Wanneer zij het orakel van Delphi raadplegen, horen zij dat Laius door zijn zoon zal worden gedood en met zijn moeder zal trouwen. Iocaste en Laius krijgen inderdaad een zoon. Zij verminken Oedipus (=gezwollen voet) en hij wordt door een herder te vondeling gelegd. Een andere herder brengt hem naar de kinderloze koning en koningin van Korinthe. Oedipus groeit op en gaat naar het orakel van Delfi, waar hij hoort dat hij zijn vader zal doden en zijn moeder zal trouwen. Hij besluit niet meer terug te gaan naar Korinthe. Bij een driesprong op de weg naar Thebe raakt hij slaags met een gezelschap van een man van aanzien en doodt het gezelschap.

Thebe wordt geterroriseerd door een sfinx. Iedereen die het raadsel van de sfinx niet kan oplossen wordt gedood. Het raadsel luidt: Welk dier loopt 's ochtends op vier benen, 's middags op twee benen en 's avonds op drie? Oedipus lost het raadsel op: De mens. De baby loopt op handen en voeten, de volwassene op twee benen en als hij oud is met een wandelstok. Hierop stort de sfinx zich in de afgrond. Als dank mag hij met de koningin-weduwe (Iocaste) trouwen. Volgens Sophocles leven ze jarenlang gelukkig en krijgen ze twee zonen en twee dochters, onder wie Antigone. Maar dan breekt de pest uit en wordt Kreon (broer van Iocaste) naar Delfi gestuurd, waar hij hoort dat de mannen die Laius hebben vermoord, eerst gedood

Oedipus en de
Sfinx
Gustave Moreau

moeten worden. Oedipus hoort dat Laius bij een driesprong is gedood en realiseert zich, dat Laius tot het gezelschap behoorde dat hij onderweg gedood heeft. Vol afgrijzen over de bloedschande hangt Iocaste zich op en steekt Oedipus zijn ogen uit. Toen hij ogen had was hij blind, nu heeft hij zijn ogen niet meer nodig is de strekking.

Op de Triodos, dé historische driesprong, slaan we linksaf naar Hosios Loukas. In de 10e eeuw was Loukas hier neergestreken na een avontuurlijk leven. Hij leefde als een kluizenaar en voorspelde dat keizer Romanos Kreta op de Turken zou terugveroveren. Toen dat gebeurde heeft Romanos de

kerk en het klooster laten bouwen. Helaas heeft Loukas de voltooiing niet

meegemaakt. Honderd jaar later is een tweede kerk in de vorm van een Grieks kruis gebouwd. Deze kerk is een schitterend voorbeeld van Byzantijnse architectuur met prachtige mozaïeken. In de narthex boven de ingang zien we Christus Pantocrator met een bijbel. Hierboven zijn in de vier hoeken Maria, Johannes de Doper en twee engelen afgebeeld. Verder zien we links de voetwassing en de kruisiging en rechts de opstanding en de ongelovige Thomas. Op de bogen zijn de twaalf apostelen afgebeeld. Vervolgens komen we in de hoofdruimte van de kerk. Het grote mozaïek in de koepel is verdwenen en vervangen door een fresco met daaromheen mozaïeken van de geboorte van Christus, de presentatie in de tempel, de doop van Christus en de annunciatie. Links is ingang naar de oudere kerk. In een nis liggen de beenderen van Loukas. Onder de kerk is een crypte. Deze ruimte is versierd met muurschilderingen. We wandelen nog om de kerk heen en bekijken o.a. de aparte ramen. Na een prachtige rit komen we in Delfi. In hotel Varonos worden we allervriendelijkst ontvangen. Op de kamers een flesje wijn en 's avonds nog een flesje ouzo en een dvd met foto's over de omgeving en het hotel. Het is een leuke herinnering. Het diner in restaurant Vakchos was goed en werd weer zeer vlot geserveerd.

kerk en het klooster laten bouwen. Helaas heeft Loukas de voltooiing niet meegemaakt. Honderd jaar later is een tweede kerk in de vorm van een Grieks kruis gebouwd. Deze kerk is een schitterend voorbeeld van Byzantijnse architectuur met prachtige mozaïeken. In de narthex boven de ingang zien we Christus Pantocrator met een bijbel. Hierboven zijn in de vier hoeken Maria, Johannes de Doper en twee engelen afgebeeld. Verder zien we links de voetwassing en de kruisiging en rechts de opstanding en de ongelovige Thomas. Op de bogen zijn de twaalf apostelen afgebeeld. Vervolgens komen we in de hoofdruimte van de kerk. Het grote mozaïek in de koepel is verdwenen en vervangen door een fresco met daaromheen mozaïeken van de geboorte van Christus, de presentatie in de tempel, de doop van Christus en de annunciatie. Links is ingang naar de oudere kerk. In een nis liggen de beenderen van Loukas. Onder de kerk is een crypte. Deze ruimte is versierd met muurschilderingen. We wandelen nog om de kerk heen en bekijken o.a. de aparte ramen. Na een prachtige rit komen we in Delfi. In hotel Varonos worden we allervriendelijkst ontvangen. Op de kamers een flesje wijn en 's avonds nog een flesje ouzo en een dvd met foto's over de omgeving en het hotel. Het is een leuke herinnering. Het diner in restaurant Vakchos was goed en werd weer zeer vlot geserveerd.

Zaterdag 16 oktober.

Delfi was in de klassieke oudheid een der beroemdste cultusplaatsen van de god Apollo(n) en het meeste bezochte en gerespecteerde orakel van de gehele oudheid.

Later werd hier ook de god Dionysos vereerd. Vanaf 590 v. Chr. werden in Delfi de Pythische Spelen gehouden. Dat waren wedstrijden in muziek, dichtkunst en sport. Delfi beleefde een late bloei in de Romeinse keizertijd. In 392 n.Chr.

werd het orakel gesloten door keizer Theodius I, die kort tevoren het christendom tot staatsgodsdienst verheven had.

Apollo was een van de belangrijkste goden in de Griekse mythologie. Zijn eredienst was de meest algemeen verspreide en genoot het hoogste aanzien.

Apollo was de god van het licht. Hij symboliseerde de triomf van het licht over de duistere nacht, maar ook de overwinning van alle goede krachten, van de positieve invloed van het licht van de zon. Hij was tevens de god van de schone kunsten, van muziek en dichtkunst. De zwaan, de wolf en de dolfin worden met hem geassocieerd.

Zoon van Zeus en Leto. Artemis, godin van de jacht, was zijn tweelingzuster. Toen Leto haar goden tweeling verwachtte werd het haar door de jaloerse Hera moeilijk gemaakt een beschutte plek te vinden om haar kinderen te baren. Hera had aan alle plaatsen van het vaste land en van de zee verboden Leto onderdak te bieden.

Tenslotte ontfermde het eiland Delos zich over haar.

Apollo was de orakelgever en hij openbaarde de wil van de goden door middel van priesteressen in de aan hem gewijde heiligdommen.

Hij had die gave gekregen nadat hij in Delfi de draak Python had gedood. Het monster had de opdracht het orakel van Themis (de Godin van de wet) te bewaken maar zaaide dood en verderf.

Het orakel was een spleet in de grond waaruit wonderbaarlijke dampen opstegen die een trance veroorzaakten. Apollo kwam in bezit van het orakel en kreeg de bijnaam Pythius. De priesteres die hij aanstelde beantwoordde, terwijl zij de dampen inademde, de vragen die aan haar werden gesteld. De antwoorden werden vervolgens uitgelegd door orakelverklarende priesters.

Dionysos was de god van de wijn en van de druiventeelt, maar in ruimere zin, van de stuwende groeikracht van de natuur die dankzij de goede eigenschappen van het water, de vruchten doet rijpen.

Dionysos, de tweemaal geboren god, was de zoon van Zeus en Semele, de dochter van de Thebaanse koning Cadmus. Ook Semele werd het slachtoffer van de jaloezie van

Hera. Zeus had beloofd iedere wens van zijn geliefde te vervullen. Toen Hera dit hoorde ging zij vermomd naar Semele en gaf haar de raad aan Zeus te vragen zich in zijn ware gedaante te tonen. Zeus was daardoor gedwongen in vol ornaat aan haar te verschijnen met donder en bliksem. Semele verbrandde. Zeus redde het ongeboren kind en verborg het in zijn dij tot de tijd van zijn geboorte daar was.

Dionysos werd grootgebracht door nimfen en Silenus (oude kale man, die bijna altijd dronken was). Met een kroon van druiventakken en klimop trok hij de wereld door vergezeld door saters (half mens half dier met bokkenpoten) en vrouwen die in trance dansten. Hij leerde de mens de grond te bewerken en druiven te telen en overal ontstond een Cultus in zijn naam.

Hij werd vereerd als opvoeder en als schenker van de positieve rijkdommen op aarde. Hij werd beschouwd als degene die, door middel van drank, geestdrift en inspiratie wist te brengen en de schone kunsten wist te bevorderen. Het leven kreeg een nieuwe, meer socialiserende en blijere betekenis.

Apollo wordt wel als de vertegenwoordiger van rationele schoonheid en orde beschouwd, de tegenhanger van Dionysos die voor de emotionele roes staat, als tegenpool in de mens.

Na het ontbijt lopen wij naar het Archeologisch museum. We worden hier opgewacht door onze gids Penny, die met verve vertelt, (acterend en soms ondeugend), vragen stelt en dan onder de indruk is hoeveel de groep al weet. Zij heeft een geheel eigen visie op de oude verhalen.

Het museum herbergt enkele van de mooiste kunstwerken in Griekenland uit de 15e eeuw v.Chr. tot de 4e eeuw n.Chr. die voor een groot deel ter plaatse gevonden zijn. In een van de vertrekken staan de beroemde Archaische beelden, die de tweeling Kleobis en Biton voorstellen. Het is een dubbele kouros van 2.16 m hoogte. Zij dateren uit 580 v.Chr. Toen ze hier werden gevonden bracht men ze onmiddellijk in verband met een passage uit het werk van Herodotus.

"... Er was eens een feest ter ere van de godin Hera in Argos en hun moeder moest daarvoor in elk geval per ossenwagen naar het heiligdom gebracht worden, maar de ossen waren niet op tijd van het land gekomen. Omdat de tijd drong spanden de jongemannen zichzelf onder het juk en trokken de wagen en op die wagen reed hun moeder. Zo kwamen zij na een afstand van 45 stadiën [ca. 8,5 km] afgelegd te hebben bij de tempel aan. Toen ze dat volbracht hadden onder de ogen van de gehele menigte feestgangers, viel hun een prachtig levenseinde ten deel en de godheid toonde daarmee duidelijk aan dat voor een mens de dood

verkieslijker is dan het leven. De Argivische mannen kwamen om hen heen staan en roemden de geweldige kracht der jongelieden, maar de Argivische vrouwen prezen de moeder gelukkig om het bezit van zulke voortreffelijke zonen. En zij, de moeder, vervuld van dankbaarheid en vreugde om wat haar jongens gedaan hadden en om alles wat de mensen zeiden ging voor het beeld van de godin staan en vroeg haar biddend om aan Kleobis en Biton, haar eigen zonen die haar zo 'n grote eer bewezen hadden, datgene te geven wat voor een mens het allerbeste is om deelachtig te worden. Na dat gebed brachten zij een offer en namen deel aan het feestmaal en daarop legden de jongemannen zich ter ruste in het heiligdom zelf. Maar zij stonden niet meer op en hun leven vond zijn einde en vervulling. De Argiven lieten beelden van hen maken en plaatsten deze als wijgeschenk in Delfi, omdat zij zulke voortreffelijke mannen waren geweest."

Een volgende zaal herbergt de restanten van het schathuis van Sifnos. Op het bewaard gebleven oostelijke fries van het bouwwerk is een voorstelling gebaseerd op de Ilias te zien. Het linkertafereel stelt een groep over de oorlog beraadslagende Olympische goden voor, terwijl de rechterkant de oorlog zelf laat zien. Bovenop dit fries de twist tussen Apollo en Herakles.

Verderop komen we een blok steen tegen, afkomstig van de buitenmuur van het heiligdom, met muzikale inscripties. Lofzangen aan Apollo. Dit zijn de oudste geschreven notaties in het ionische alfabet van een melodie (128 v.Chr.).

Ergens anders staat de sphinx van Naxos, een geschenk van het eiland Naxos in de 6e eeuw v. Chr. Het heeft op een hoge zuil bij de tempel van Apollo gestaan en was van ver zichtbaar. Er is een eigen zaal voor de beroemde wagenmenner. Hij vormt

het restant van wat ooit een veel grotere beeldengroep is geweest. Het is één van de zeer

weinige nog bewaard gebleven Griekse bronzen beelden daterend uit ca. 475 v. Chr. De wagenmenner heeft de teugels nog in de hand en draagt om zijn haar een band die hem als winnaar kenschetst. De ogen zijn ingelegd met onyx en magnesium en verlevendigen de blik.

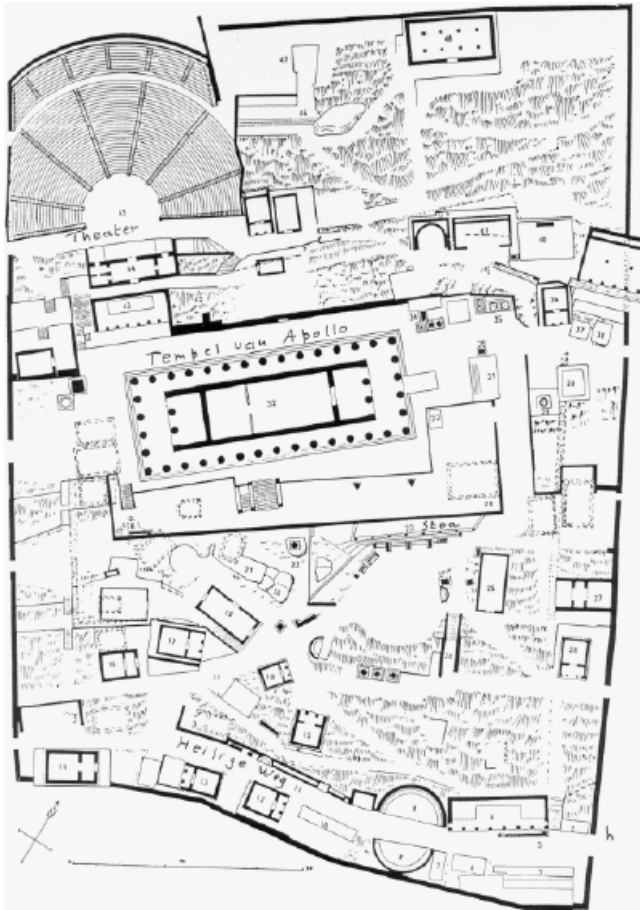

Een prachtig beeld is dat van Antinoüs (130 n. Chr.) Hij was de minnaar van keizer Hadrianus die op jeugdige leeftijd verdronk in de Nijl. Het beeld laat een wat melancholieke Antinoüs zien met een kring van kleine gaatjes rond zijn hoofd, waarin ooit een bladerkrans heeft vastgezeten.

We krijgen nu even de tijd om koffie te drinken. Het is prachtig weer en we kunnen op het terras in het zonnetje zitten. Penny voegt zich weer bij ons gezelschap om de rondleiding op de opgraving te verzorgen.

De ruïnes zijn zeer indrukwekkend op de zuidelijke helling van de Parnassus gelegen tegen een achtergrond van hoge rotswanden. We mogen maar een deel van het terrein bezoeken, omdat er ten gevolge van de heftige regen van de laatste dagen rotsblokken naar beneden zijn gevallen. Langs een zigzaggende steile weg, geplaveid met kalksteen en marmer, lopen we voorbij een aantal schathuizen uit verschillende perioden, naar boven. Dat van Sifnos is van ca. 525 v.Chr. in Ionische stijl, dat van Athene van begin 5e eeuw v.Chr. in Dorische stijl. We lopen met een groep soldaten op, die net als wij het heiligdom bezoeken.

De Apollotempel is het belangrijkste onderdeel van het complex. Deze werd

oorspronkelijk aan het einde van de 6e eeuw v.Chr. gebouwd en was een Dorische tempel met 6 op 15 zuilen. In de cultusruimte (het adyton) bevond zich het, naar oud Griekse normen, middelpunt van de aarde aangegeven door een ronde steen, de omfalos (navel), het centrum van het orakel van Delfi met de driepoot van de Pythia. Tegen het terras van de Apollotempel aan ligt de Stoa van de Atheners. In de noordwestelijke hoek van het heiligdom lag het grote theater (in zijn huidige vorm uit de 2e eeuw v.Chr.) Hier werden de muzische onderdelen van de Pythische Spelen ten uitvoer gebracht. Boven en buiten de muren van het eigenlijke heiligdom ligt het stadion van de Pythische Spelen. Dat is op het ogenblik voor ons te gevaarlijk om te bezoeken.

We hebben na dit bezoek een lange tocht voor de boeg naar Olympia, onderbroken

door een lunch en een vaartocht naast de in 2004 gereed gekomen brug op de grens van de Golf van Patras en de Golf van Korinthe. Centraal Griekenland wordt hierdoor verbonden met de noordelijkste punt van de Peloponnesos. De brug is drie kilometer lang en de pilonen staan 560 meter van elkaar.

Zondag 17 oktober.

Na een rustige nacht in een heerlijk hotel gaan we met de bus de steile weg af naar de opgraving van Olympia. Jammer genoeg regent het.

Bij de ingang staat onze geweldige Nederlandse gids Saskia ons op te wachten. Zeer ter zake kundig vertelt zij ons allereerst waarom er gestaakt wordt op de Acropolis en weet ons goed over de Griekse problemen in te lichten.

"Olympia" - Ruim duizend jaar lang werden in Olympia om de vier jaar de Panhelleense Spelen gehouden ter ere van de Griekse oppergod Zeus.

Van 776 v.Chr. tot 393 n.Chr. konden noch politieke machinaties, noch oorlogen tussen de stadstaten onderling, noch de verovering van

Griekenland door de Romeinen de spelen breken. De Spelen in Olympia ter ere van Zeus waren zo belangrijk dat alle oorlogsvoering verboden was in de periode vlak voor en tijdens de Spelen, zodat eenieder ongehinderd kon meedoen of komen kijken. Het einde van de Olympische Spelen kwam pas in de christelijke periode toen door keizer Theodosius I alle heidense feesten werden verboden.

Overzicht van de belangrijkste bouwwerken:

De imposante resten van de oudste tempel (ca. 600 v.Chr.), aan Hera gewijd, met zuilen van verschillende vorm, die in de loop der tijd de vroege houten zuilen vervangen hebben. Een steen geeft de plaats aan waar in 1877 het beroemde marmeren beeld gevonden is van de Hermes van Praxiteles.

De voornaamste tempel zelfs van heel Griekenland was die van Zeus Olympios. De tempel werd na de Perzische Oorlogen - als het ware als nationaal oorlogsmonument - gesticht en in 456 v.Chr. voltooid. Binnenin bevond zich het door Pheidias vervaardigde twaalf meter hoge goud-ivoren beeld van de tronende Zeus, één van de zeven wereldwonderen. Het werd

in 426 na Chr. naar Constantinopel overgebracht, waar het 50 jaar later bij een paleisbrand verloren ging. De beeldhouwde metopen laten de twaalf werken van Herakles zien. De derde grote tempel was het Metroön, gewijd aan de moedergodin Rhea, later voor de Romeinse keizercultus bestemd. Verderop ligt, op een terras, een rij schathuizen uit de 6e en begin 5e eeuw v.Chr., grotendeels door steden uit West-Griekenland gesticht. Ter ere van de overwinning bij Chaeroneia in 338 v.Chr. liet Philippus II van Macedonië een rond gebouw neerzetten, waarin goud-ivoren beelden van hem en zijn familie van de beeldhouwer Leochares, werden opgesteld.

Aan de westkant lagen 1° het *Leonidaion*, een naar de stichter genoemd hotel met kamers rondom een door zuilen omgeven binnenplaats, 2° het *theokoleon* of priesterverblijf, met hierachter de werkplaats van Pheidias 3° de *palaestra* en het *gymnasion*.

Een groot gedeelte van de tijd werd het complex slechts bewoond door enkele priesters en onderhoudslieden, terwijl in het Prytaneion de eeuwige vlam van de godin Hestia brandend werd gehouden. Maar om de vier jaar trotseerden 40.000 Grieken de hitte van de zomer om onder uiterst primitieve omstandigheden het spektakel mee te kunnen maken.

De beste atleten van Griekenland kwamen bijeen om te strijden voor de overwinning in de pentathlon (discuswerpen, speerwerpen, hardlopen, worstelen of verspringen) en de wagenrennen. Ze traiden 58 km van Olympia en na selectie door een kamprechter uit Elis moesten ze lopen naar Olympia om aan de wedstrijden mee mogen doen. De inzet was een krans van de takken van de heilige olijfboom naast de tempel van Zeus, het symbool van eeuwigdurende eer en roem.

In 1829 werd Olympia herontdekt door een Engelse archeoloog maar pas in 1875 begonnen de opgravingen o.l.v. de Duitse archeoloog Curtius.

In 1898 doet baron Pierre de Coubertin de Olympische Spelen weer herleven en blijken de eer en de aantrekkingskracht van een Olympische overwinning nog even groot als meer dan 2000 jaar geleden. Elke vier jaar wordt de Olympische vlam ontstoken bij de tempel van Hera, door het zonlicht via spiegels op de fakkel te concentreren. Daarna wordt de fakkel via een groot aantal landen naar het stadion van de Spelen gebracht. Deze ceremonie vindt zonder publiek plaats maar wordt wel op de televisie uitgezonden.

Panhelleense Spelen

In de Griekse oudheid waren er vier grote Panhelleense Spelen; wedstrijden voor alle Grieken. Deze wedstrijden stonden open voor atleten, artiesten en publiek uit alle delen van de Griekssprekende wereld. Deze spelen werden ook de 'Kransspelen' genoemd, omdat de winnaars een krans als prijs kregen.

Door een langdurig onderling contact tussen afgevaardigden van verscheidene staten en culturen stegen deze bijeenkomsten ver uit boven het louter sportieve of religieuze niveau en werden waardevolle elementen in de groei naar Griekse eensgezindheid.

De vier Panhelleense Spelen waren:

Olympische Spelen in Olympia vierjaarlijks, in de maanden juni/juli ter ere van de god Zeus. Prijs: olijfkrans en heilige olijfolie.

Pythische Spelen in Delfi vierjaarlijks, in augustus/september van het derde jaar van elke Olympiade ter ere van de god Apollo sinds $\pm$ 600 v.Chr., ter herinnering aan Apollo's overwinning op het monster Python. Prijs: laurierkrans.

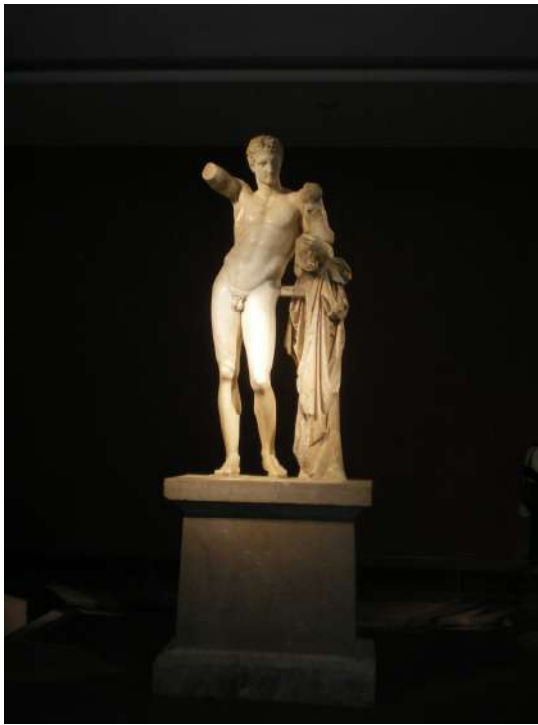
Isthmische (of Korinthische) Spelen op de landengte van Korinthe tweejaarlijks, in de lente ter ere van de god Poseidon volgens de traditie gesticht door Poseidon zelf of door Theseus. Prijs: krans van pijnboomtakken.

Nemeïsche Spelen bij het stadje Nemea in Argolis tweejaarlijks, twee maanden na de Isthmische Spelen ter ere van Zeus. Prijs: krans van selderiebladeren.

In een enorme regenbui lopen we snel van de opgraving naar het museum, waar we kletsnat in het restaurant nog een kop koffie nemen.

In het prachtige museum bezichtigen we o.a. de sculpturen van de Zeustempel, het beeld van Praxiteles van Hermes met de kleine Dionysos op zijn arm, het beeld van Zeus en Ganymedes en voorwerpen die door de atleten werden gebruikt.

Na de lunch
rijden we
nog steeds in
de regen per
bus naar de
in een
enorme tent
gehulde
tempel van
Apollo in
Bassae

(Arcadië). In totale eenzaamheid staat de geheel in marmer opgetrokken tempel. De tempel is gewijd aan Apollo Epikourios (= de helper). De inwoners van het Arcadische Phigaleia verleenden deze titel aan de god Apollo nadat hij hen had gevrijwaard van de pest tijdens de Peloponnesische Oorlog. Als dank bouwden zij voor hem een fraaie tempel te Bassae, de tempel van Apollo Epikourios (420 v.Chr.). Aan de voorkant heeft de tempel zes en aan de zijkanten vijftien Dorische zuilen van zes meter hoogte. Een herder ontdekte hem aan het begin van de 18^e eeuw. De tempel met zijn grijze zuilen is goed bewaard gebleven. Het beeldhouwwerk van de fries is in 1812 aan Engeland verkocht en is te zien in het British Museum.

Maandag 18 oktober.

Vertrek om 8.00 uit het hotel naar 't zuiden van de Peleponnesos om de opgraving van Messini te bekijken. Onderweg krijgt Argyro een telefoontje of wij bagage van een

andere groep uit ons hotel in onze bus hebben. Er wordt gestopt, maar gelukkig hebben wij geen koffer van de andere groep. In de bus vertelt Cor over de Spartanen. Het politieke systeem bestond uit:

- Twee koningen: Deze hadden vrij weinig macht; het was hun taak het leger aan te voeren in oorlogstijd. Het koningschap was erfelijk.
- Gerousia: Raad van achtentwintig mannen, die ouder dan zestig jaar moesten zijn. Zij werden voor het leven benoemd. Ook de twee koningen maakten deel uit van de gerousia en zaten de vergadering voor. De gerousia bereidde wetten en besluiten voor.
- Apella: was de Spartaanse volksvergadering. Alle mannelijke vrije burgers, ouder dan 30 jaar zaten in deze volksvergadering. De apella stemde over de voorstellen van de Gerousia.
- Vijf eforen vormden het dagelijkse bestuur. Zij werden jaarlijks gekozen door en uit de apella en controleerden iedereen.

Spartaans verwijst naar de buitengewone sobere en harde opvoeding die de Spartanen kregen. Het begon al bij de geboorte. Pasgeboren kinderen werden gekeurd door de 'gerousia'. Als een kind lichamelijk of geestelijk gehandicapt was werd het van het Taygetosgebergte geworpen. Vanaf zevenjarige leeftijd werd

het kind onder toezicht van de eforen opgevoed. Zij woonden in kazernes en hielden zich voornamelijk bezig met sport; vanaf hun twaalfde jaar werden de jongens onderwezen in muziek en poëzie. Op achttienjarige leeftijd begon de strenge militaire opleiding tot hopliet. De jongens werden pas volwassen als ze minstens één heloot gedood hadden en door een haag van Spartanen, die op hen inbeukten, de tempel van Artemis bereikten en een kaas wisten te bemachtigen. Er waren minder kazens beschikbaar dan jongens. Op twintigjarige leeftijd mochten zij trouwen maar leefden in kazernes en mochten hun vrouwen sporadisch bezoeken. Na hun dertigste konden zij gekozen worden voor een genootschap zo kregen zij burgerrecht en een stuk land toegewezen, dat bewerkt werd door zeven slaven (heloten).

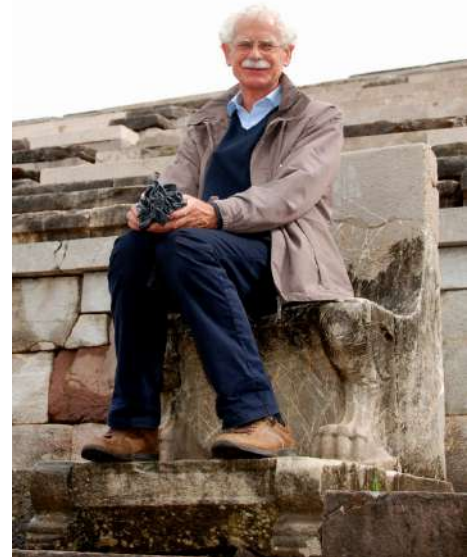
Ook de Spartaanse meisjes sportten en kregen een opleiding. De getrouwde vrouwen waren onafhankelijk omdat hun mannen lange tijd van huis waren als ze oorlog voerden. Zij hadden status en rechten wat exceptioneel was in de Griekse oudheid.

De Spartanen breidden hun grondgebied vanaf Laconië steeds verder uit. Zo kwam ook Messenië onder hun bewind. De onderworpen bevolking werd slaaf. In 371 v.Chr. werden de Spartanen bij Leuktra verslagen door Epaminondas de koning van Thebe. Om de Spartanen in bedwang te houden werd de stad Messini gesticht. Bij aankomst op de site drinken wij eerst koffie in

restaurant Ithomi. Hierna bezoeken wij de opgraving en zien:

- de cisterne van Arsinoë waar het water uit een bron werd opgespaard waarna het verder werd geleid naar waterbekkens.
- twee Arthemis tempels.
- het Asklepios-complex: bij de ingang het Ekklesiasterion, een openluchttheater waar religieuze spelen en politieke vergaderingen werden gehouden, aan de andere kant van de ingang een Bouleuterion voor de raadsvergaderingen en een grote tempel gewijd aan Asklepios (of aan Messene de heldin van de stad). Om het Asklepieion ligt een dubbele stoa, met daartussen winkeltjes.
- het stadion: hier hielden de Grieken onder andere atletiekwedstrijden. Het is dan ook een langgerekte renbaan. De Romeinen hielden meer van vechten dan van hardlopen. Dus die hebben het stadion ingekort tot een gladiatoren arena. Om de arena staan tribunes met stenen banken met op de beste plaats keurige stenen stoelen met leeuwenpoten voor de Romeinse notabelen.
- rechts van het stadion ligt het gymnasium.

Na een snelle lunch bij restaurant Ithomi proberen we op tijd bij het paleis van koning Nestor in Pylos te zijn.

Cor vertelt in de bus: Odysseus en Penelope hebben net hun zoon Telemachus gekregen als Palamedes op Ithaka komt om Odysseus over te halen mee te vechten in de Trojaanse oorlog. Odysseus wil niet mee en doet of hij krankzinnig is geworden. Hij is aan het ploegen op het strand om zout te zaaien. Palamedes legt Telemachus voor de ploeg. Odysseus ontwijkt zijn zoon, waardoor hij zichzelf blootgeeft.

Odysseus kan niets anders doen dan meegaan, maar hij neemt wraak op Palamedes door goud in zijn tent te verstoppert. Odysseus onderschept een soldaat die zogenaamd van Priamus (koning van Troje) komt met een brief waarin aan Palamedes een bepaald bedrag in goud wordt beloofd als hij het Griekse kamp zal verraden. De hoeveelheid goud die in de tent van Palamedes wordt gevonden komt hiermee overeen.

Agamemnon beschuldigt

Palamedes van verraad en laat hem ter dood brengen.

Telemachus is twintig jaar als hij op zoek gaat naar zijn vader. Hij komt o.a. bij koning Nestor in Pylos. Koning Nestor was de oudste vorst die deelnam aan de Trojaanse oorlog.

Penelope wacht nog steeds op Odysseus, maar zij heeft veel aanbidders, die met haar willen trouwen. Zij zegt dat zij met

één van hen zal trouwen wanneer de lijkwade, die zij voor Laërtes, de vader van Odysseus weeft, klaar is. Wat zij overdag spint, haalt zij 's nachts weer uit.

Terwijl Cor dit vertelt komen we in slecht weer terecht en halen het paleis van Nestor niet.

In Pylos regent het nog pijpenstelen. Dus geen duik in zee, dan maar winkelen. De winkels zijn echter nog dicht, dan maar een glaasje wijn!

We vervolgen onze tocht naar Kalamata waar wij één nacht in hotel Akti Taygetos zullen slapen. Het diner is in het hotel. We krijgen voor de eerste keer vis. De bediening is niet geweldig.

Dinsdag 19 oktober.

Belangrijke jaartallen van Mystras:

1262 Byzantijns bewind

1687 Venetianen

1348 Despoet van Morea (o.a. Paleologen)

1715 Turken

1460 Turken

1825 voor de zoveelste keer platgebrand.

Een beetje geschiedenis:
Guillaume de
Villehardouin, een
Frankische ridder zocht
en vond een strategische
plek om een fort te
bouwen.

Op een plateau op de top
van de Mezythra heuvel
(Taigetos gebergte) op
de Peloponnesos vestigde
hij zich in 1249.

Er ontstaat bewoning op
de steile helling, er

worden kerken, kloosters, huizen gebouwd en komt zelfs een paleis.

De Villehardouin probeert zijn gebied uit te breiden, maar leidt een zware nederlaag
tegen de Grieken. In 1262 moet hij Mystras afstaan aan een Byzantijns gouverneur.

Van 1348-1460 is Mystras de hoofdstad van de despoten, gouverneurs namens de
Paleologen-keizers in Byzantium. De eerste is Theodorus, zoon van keizer Johannes de
Vijfde.

Mystras groeit uit tot een
stad, bijna de hele
Peloponnesos valt onder de
despoot.

Mystras wordt zwaar
bedreigd door de Turken.
De Metropolis (zetel van
de aartsbisschop) wordt
gebouwd.

Er wordt ook een
bibliotheek gesticht.

Mystras wordt een
belangrijk centrum voor
kunstenaars,
intellectuelen, schrijvers,
denkers, die zich daar
verzamelen.

Ets uit de 17e eeuw

Gemistos Plethon, stichter van de Filosofenschool neemt een topositie in en heeft
grote aantrekkingskracht.

Als tachtigplusser belandt hij in Florence als gast van Cosimo de' Medici en
introduceert daar de ideeën van Plato.

In 1460 veroveren de Turken Mystras, het laatste stuk van het Byzantijnse Rijk.

Sigismondo Malatesta wist in 1464 de stoffelijke resten van Gemistos Plethon te bemachtigen en mee te nemen naar Rimini waar ze naast andere beroemdheden een tombe kregen!

Mystras was de ziel en het centrum van de Peloponnesos en werd als tweede hoofdstad van het rijk frequent bezocht door politieke en geestelijke leiders uit Constantinopel.

Het Mystras dat wij vandaag zien geeft ons een beeld hoe zo'n stadstaat van het Byzantijnse keizerrijk geweest is.

In de 17^e eeuw nemen de Venetianen Mystras over.

De populatie was inmiddels enorm toegenomen, nl. 40.000, het was een bloeiend handelscentrum en de zijde industrie zorgde voor veel inkomsten.

In 1715 wordt de stad door de Turken heroverd, in 1770 platgebrand door de Albanezen.

In 1831 komt de genadeslag voor Mystras met de stichting van het moderne Sparta door koning Otto van Griekenland. De laatste bewoners besloten te gaan wonen in deze nieuwe stad.

De architectuur bereikt in Mystras een hoogtepunt, vooral door het harmonisch gebruik van het materiaal, de zachtgele natuursteen en de rode baksteen.

De natuursteen wordt als het ware zorgvuldig ingepakt in baksteen (cloisonné metselwerk).

De rode baksteen wordt ook gebruikt om bepaalde accenten aan te brengen.

Kenmerkend zijn de vele bogen, rondingen, gewelven; de vele koepels hebben de vorm van een omgekeerd vergiet bekleed met prachtige rode dakpannen.

Alle muren en gewelven zijn beschilderd met fresco's, maar de meeste daarvan verkeren in slechte staat.

Soms zijn de thema's wel te herkennen.

De afbeeldingen en verhalen hebben een vaste plaats in de Grieks Orthodoxe kerk.

Bijvoorbeeld de kymesis (overlijden) van Maria is altijd boven de entree afgebeeld.

Degene aan wie de kerk gewijd is staat op de tweede icoon naar links, gezien vanuit het midden van de iconostase. Langs de wanden van het koor staan heiligen keurig op een rij. De belangrijkste altijd het dichtst bij de iconostase.

St. Nicolaas en St. Demetrios zijn de beschermheiligen van Griekenland.

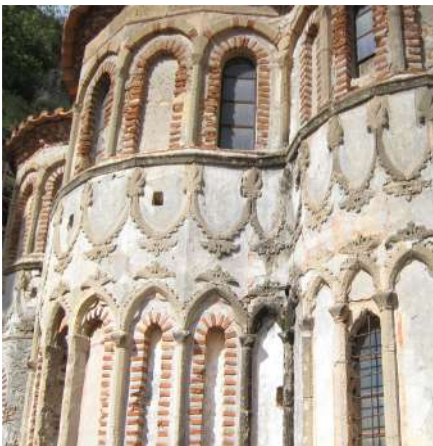
Demetrios is een man op een rood paard, zijn tegenhanger is Giorgios (St. Joris) die een rode mantel draagt en op een wit paard zit.

Wij bezoeken als eerste de Agia Sophia, de paleiskerk. Gebouwd van 1350-1365. In de vijftiende eeuw zijn hier Theodora Tokkou, echtgenote van Constantijn Paleologus en Kleopa Malatesta, echtgenote van despoot Theodoros begraven.

In de Turkse tijd is de kerk als moskee gebruikt. We zien o.a. een Christus Pantocrator en ook de Geboorte van Maria. De meeste fresco's zijn in slechte staat.

Als we buiten zijn, is het erg opletten, het regent en de keitjes op ons pad zijn superglad. Voorzichtig schuifelen we de heuvel af. We komen bij het vrij grote kloostercomplex Pantanassa aan. Het is een keizerlijk klooster, in 1428 gewijd aan de Theotokos, de Moeder Gods.

De klokkentoren is opvallend. Een stevig bouwwerk, vier verdiepingen hoog, met aan iedere zijde rondom de drie vensters een soort gotische boog in rode bakstenen omlijsting.

De fresco's: scènes uit het leven van Christus, zoals Annunciatie, Geboorte, Presentatie etc.

Een nonnetje nodigt ons uit om haar borduurwerk te bewonderen.

Sommigen kopen een kleedje van haar, heel zorgvuldig handwerk met wijnranken, druiventrossen en ook griffioenen in vrij felle kleuren. We schuifelen weer verder onder de paraplu's.

De volgende kerk is de Peribleptos, gebouwd in 1350, waarschijnlijk bevond zich hier al een heiligdom, nu is dat de kapel van St. Catharina. Veel Frankische invloed, o.a. een embleem met Fleur-de-Lys, mogelijk een connectie met Isabella de Lusignan, echtgenote van de despoot. Enige gelijkenis van onderdelen met de toren van Pantanassa. Fresco's ook hier weer Pantocrator, profeten, scènes uit het leven van Christus en van de Maagd Maria.

We dalen verder af en bereiken de Metropolis, de kerk van de aartsbisschop (metropoliët), gewijd aan St. Demetrios, martelaar. Het oudste deel is van 1270. Er is een ruime binnenplaats en een oude fontein.

In de kerk op de vloer, vlak voor de iconostase ligt een marmeren plaat met een dubbele adelaar. Op deze plaat stond Konstantijn XI toen hij gekroond werd tot keizer van Byzantium. De kerk is een combinatie van basilica en Griekse koepelkerk. In de vijftiende eeuw is een vrouwengalerij (gynaikonitis) op de bovenverdieping aangebracht. De kerk wordt nu nog gebruikt. De frescocyclus toont ons het leven van St. Demetrios

Reizigers die begin 19de eeuw Mystras bezochten meldden meer ruïnes dan bewoonde huizen te hebben gezien, van de zijde-industrie was slechts een fractie over.

Na de heerlijke lunch rijden we richting kust.

In Nafplion aangekomen gaan we meteen naar de Palamidi, het prachtig gelegen fort. Het uitzicht is fantastisch.

We hebben niet voldoende tijd om echt alles te bekijken.

In de stad terug gaan we op eigen gelegenheid stappen en eten.

Het regent niet meer, de temperatuur is heerlijk en de sfeer prima, we vinden een rustig straatje met een klein terras en sluiten de dag af met een heerlijk diner.

Cor had ons een Byzantijns Pompeï beloofd vanmorgen en dat hebben we ervaren...

Woensdag 20 oktober.

Vroeg op en met de bus naar de opgraving van Nemea. Weer een interessant verhaal van Cor tijdens de rit!

Oppergod Zeus, in gedaante van een adelaar, liet zijn oog vallen op Alkmene en maakte haar zwanger. Haar zoon was Herakles. Hera was boos en stuurde twee sissende slangen op hem af maar Herakles kneep ze dood. Hij werd volwassen, trouwde en kreeg drie zonen. Door toedoen van Hera werd hij op een dag door waanzin getroffen en vermoordde zijn kinderen. Om zichzelf te redden van de wraakgodinnen trad hij in dienst van koning Eurystheus van Mykene en moest twaalf onmenselijk zware werken verrichten. Deze twaalf werken worden de *dodekathlos* genoemd.

Het eerste werk dat hij moest verrichten, was het doden van de leeuw van Nemea. Hij wurgde de leeuw met zijn blote handen en vilde de huid met een steen. Later droeg Herakles altijd de ondoordringbare huid van deze leeuw als harnas. De kop van het dier werd zijn kap, de huid zijn mantel.

Het tweede werk: Het doden van de Hydra van Lerna, de veelkoppige slang die in een moeras bij Argos leefde.

Het tweede werk: Het doden van de Hydra van Lerna, de

veelkoppige slang die in een moeras bij Argos leefde.

Dit monster had negen koppen, maar zodra er een werd afgeslagen, groeiden er twee nieuwe aan. Herakles overwon de slang samen met zijn neef. Telkens als er een kop werd afgeslagen, schroeyden zij met brandende boomstammen de wonden dicht. Herakles dompelde zijn pijlen in het giftige bloed van de Hydra; pijlen door hem afgeschoten zouden van nu af aan ongeneeslijke wonden veroorzaken.

Nog een werk: Het schoonmaken van de stallen van koning Augias uit Elis. Deze koning had 3.000 runderen, waarvan de mest zich dertig jaar lang had opgehoopt in een stal. Herakles verrichtte deze taak in één dag door het water van twee rivieren (de Alpheos en de Cladeos genoemd tijdens ons bezoek aan Olympia) door de stallen te laten stromen.

Herakles trouwt nadat hij de twaalf werken heeft verricht met Deianeira. Bij het oversteken van een rivier probeert een centaur zijn vrouw te verkrachten. Herakles schiet op de centaur met zijn giftige pijlen. Voor de centaur sterft, zegt hij tegen Deianeira: "neem wat van mijn bloed, hiermee zal je later de liefde van Herakles terug kunnen winnen". Toen Herakles later verliefd werd op Iole smeerde Deianeira zijn mantel in met het bloed van de centaur. Herakles vliegt in brand als hij de mantel aantrekt. Hij wordt onsterfelijk en onder de Olympische goden opgenomen.

Het antieke Nemea raakte bekend door de Nemeïsche spelen. Het waren tweejaarlijkse fysieke wedstrijden zonder culturele activiteiten. De spelen werden gehouden ter nagedachtenis van de kleine prins Opheltos (zoon van koning Lycourgos) die door een giftige slang werd gebeten en stierf. De dood van de prins werd gezien als voortekenen van veel onheil en om dat te voorkomen werden lijkspele ter zijner ere georganiseerd. (± 570 v.Chr.). Nemea stond onder voogdij van Cleone en later, vanaf ± 400 v.Chr. van Argos. Argos kaapte de spelen weg. De Macedoniërs haalden de spelen weer terug naar Nemea. Keizer Theodosius maakte in 399 n.Chr. een einde aan de spelen in Nemea. Later vestigde zich op die plek een christelijke gemeenschap die veel van de heiligdommen heeft weggehaald en vernietigd.

De bezienswaardigheden van het oude Nemea zijn opmerkelijk door de zorgvuldigheid waarmee de opgravingen zijn uitgevoerd en toegankelijk gemaakt.

Deze opgravingen worden gedomineerd door negen resterende Dorische zuilen (voorheen 6x12) van een hellenistische Zeustempel (330-320 v.Chr.). Verder is het

badhuis voor de atleten herkenbaar. Daartegenover zijn de resten te zien van hun "hotel". Door een 36 meter lange tunnel komen wij bij het oostwaarts gelegen stadion van de Nemeïsche Spelen. Hier worden enkele deelnemers geïnspireerd tot een hardloopwedstrijd. Herman wint deze wedstrijd en men zou hem in de oudheid met een selderijkrans getooid hebben.

Het kleine Archeologische museum toont een maquette van de opgravingen, interessante archeologische vondsten en prachtige gouden zegelringen.

Onze tocht voert ons verder naar de burcht van Agamemnon in Mycene. Onze gids Tzeni vertelt over Perseus van Argos die een plek zocht voor een nieuwe stad. Hij vond paddenstoelen die duiden op de aanwezigheid van water. Deze natuurlijke bron is er nog steeds. Er werd een ondergronds aquaduct gebouwd (500 meter) en het water werd verzameld in cisternen.

Mycene is gedurende 700 jaar een belangrijk centrum geweest naast de Minoïsche en de Cycladische culturen. De bloeitijd van Mycene valt in de periode tussen ca. 1400 en 1200 v.Chr., onder een koningshuis van absolute monarchen, wier macht weerspiegeld wordt door rijke archeologische vondsten.

De Acropolis van Mycene werd bewoond door de heersende klasse: werk- en kooplieden woonden ver buiten de ommuring. De burcht is omringd door een 900 meter

lange en gemiddeld zes meter dikke muur, opgebouwd uit reusachtige steenblokken van verschillende grootte. De Leeuwenpoort van Mycene

dateert uit de 13e eeuw v.Chr. en is het oudst bekende monumentale beeldhouwwerk van Europa. Twee leeuwen die tegenover elkaar staan, met hun voorpoten steunend op een altaar, waarop een "Minoïsche" zuil prijkt, zonder twijfel een

heraldisch symbool voor het koningshuis dat waakt over het welzijn van de stad! De leeuwen zijn in een duister verleden hun koppen kwijtgeraakt: wellicht hebben vandalen ooit op die symbolische manier het koningshuis willen treffen.

Deze poort verschaftte toegang tot het centrum van de burcht, waar zich het paleis bevond, dat gebouwd werd tussen 1400 en 1200 v.Chr. Aan de voet van het paleis, liggen verder de resten van particuliere herenhuizen van hoogwaardigheidsbekleders.

Ouder dan de burcht zelf en wel uit de 17e en 16e eeuw v.Chr., zijn de zogenaamde schachtgraven: rechthoekige kuilen waarin verscheidene dode leden van de koninklijke familie werden bijgezet. Uit de rijke grafgiftten blijken invloeden uit het Nabije Oosten en Kreta. De doden van Mycene kregen sieraden, servieswerk en gouden dodenmaskers mee. Het bekendste is het gouden masker van Agamemnon.

Later werden koningsgraven buiten de burchtmuren in de rotsen uitgehouwen. Uit de 15e en 14e eeuw v.Chr. dateren verscheidene ronde koepelgraven voor de koningen, waarvan de zgn. Schatkamer van Atreus (die wij na afloop zullen bekijken) de meest beroemde is. Voor de ontdekking en de studie van de "Myceense" cultuur hebben twee amateurs zich bijzonder verdienstelijk gemaakt: de Duitser Heinrich Schliemann, die in de periode tussen 1874 en 1876 met de opgravingen begon en de Engelsman Michael

Ventris, die in 1952 het zogenaamde Lineair B-schrift ontcijferde en aantoonde dat het een vroeg stadium van de Griekse taal vertegenwoordigde. De ontcijfering van het Lineair B heeft niet alleen aangetoond dat de dragers van de "Myceense" cultuur Grieken waren, maar ook dat hun godsdienst niet zo leek op de Minoïsche als men voordien steeds had aangenomen. Veel van de bekende Griekse goden werden blijkbaar al door de Myceners vereerd, wat bewijst dat de Griekse mythen en sagen grotendeels uit de Myceense cultuur stammen,

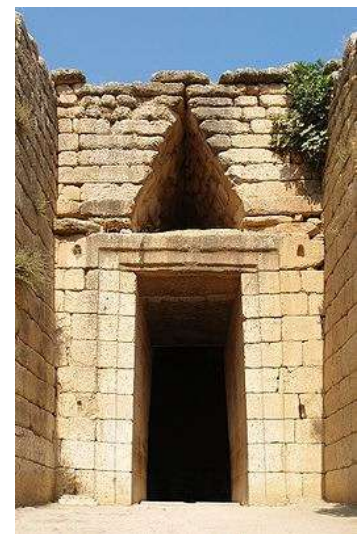
wat Schliemann altijd al dacht. Zonder enige twijfel is het deze cultuur die in de Homerische epen wordt weerspiegeld...

Omstreeks 1400 v.Chr. waren de "Myceners" sterk genoeg georganiseerd om de oversteek naar Kreta te maken, waardoor zij een einde maakten aan de Kretenzische heerschappij in het oosten van het Middellandse Zee. Zelf onderhielden de "Myceners" uitgebreide handelsbetrekkingen zowel met het Midden-Oosten als met Zuid-Italië en Sicilië. Tussen 1200 en 1100 v.Chr. kwam er vrij abrupt een einde aan de Myceense cultuur, waarschijnlijk door de inval van de Doriërs. Deze gebeurtenis kan niet losgezien worden van vergelijkbare onrust en ondergang in de rest van het Middellandse Zeegebied. Men spreekt wel van de brandcatastrofe. De Doriërs konden het gemakkelijk winnen van de Myceners, omdat zij over superieure, ijzeren wapens beschikten, terwijl de laatsten het moesten stellen met bronzen wapens, die lang niet zo sterk waren.

Na een bezoek aan het Archeologische Museum met archeologische vondsten van de opgraving, stappen wij weer in de bus voor een kort ritje naar de schatkamer van Atreus het grootste Myceense koepelgraf uit 1250 - 1220 v. Chr.

Na een voortreffelijke lunch in restaurant King Menelaos reizen we naar Epidauros. Epidauros ligt in het zuiden van het schiereiland Argolis.

Hier werd de god Asklepios vereerd. De oudste resten van het heiligdom dateren uit de 6e eeuw. Er bevindt zich een theater uit de vijfde eeuw voor Christus en een van Griekenlands grootste

bezienswaardigheden. Een prachtig bouwwerk. De bijna perfecte akoestiek zorgt ervoor dat je niet hoeft te schreeuwen om je verstaanbaar te maken. Het theater werd gebouwd toen Aischylos, Sophokles en Euripides al twee eeuwen dood waren, hun werken werden veel gespeeld tijdens de toneelfeesten. Er

werden eens in de vier jaar de grote Asklepieia gehouden, ook Panhelleense spelen genoemd. Eerst waren er alleen sportwedstrijden, maar later ook wedstrijden tussen zangers, musici en toneeldichters in het theater en kwamen er wagenrennen in het stadion. Nog steeds worden hier elke zomer antieke tragedies in het Nieuwgrieks opgevoerd.

Asklepios is de Griekse god van de geneeskunde. In de mythologie was hij de zoon van Apollo en de Thessalische koningsdochter Coronis. Zijn moeder stierf bij de bevalling. De centaur Chiron voedde hem op en onderwees hem in de geneeskunst. Hij kon niet alleen zieken genezen maar zelfs doden weer tot leven wekken.

In de Asklepioscultus was hij een godheid die in de gedaante van een slang werd vereerd. Tegen het einde van de 6e eeuw v.Chr. werd de cultus van Tricca overgebracht naar Epidauros. Van heinde en verre kwamen zieken naar deze goddelijke genezer. Ze ondergingen een rituele handeling waarbij de zieken en andere hulpbehoevenden in een aan de genezende godheid gewijd heiligdom te slapen werden gelegd.

De bedoeling van deze Tempelslaap, waarbij patiënten op de huiden van pas geofferde slachtdieren gelegd werden, was dat men een droomvisioen zou krijgen waarin de aangeropen godheid aanwijzingen zou geven omtrent de te gebruiken geneeswijze of geneesmiddelen. Wanneer je in je droom een slang zag, was je genezen. In Epidauros, waar speciale lighallen voor patiënten werden gebouwd, zijn vele verslagen van deze miraculeuze genezingen bewaard gebleven. Asklepios wordt meestal afgebeeld met een staf waar een slang omheen kronkelt, de asklepiosstaf of esculaap.

Zeus vond echter dat het opwekken van de doden een aantasting was van de orde en doodde Asklepios met zijn bliksem. Apollo nam wraak door de Cyclopen te doden. Apollo werd bestraft en moest zich één jaar ten dienste stellen van de sterfelijke, Admetus. Hij was in zijn opzet geslaagd en Zeus riep Asklepios opnieuw tot leven..

Dochters van Asklepios waren Hygieia (godin van de gezondheid) en Panacea (godin van de geneesmiddelen). Hij zou ook twee zonen hebben gehad, de bekwame geneesheren Podalirius en Machaon (genoemd door Homerus in de Ilias).

De bekende arts Hippokrates (Kos) geldt als een afstammeling van Asklepios.

De tempel van Asklepios is vooral bekend om zijn rijke versiering van ivoor en goud. Het is een Dorische tempel met zes zuilen aan de korte zijden en elf aan de lange zijden. Er omheen staat een zuilengalerij voor rookoffers.

Ten noordwesten van de tempel ligt het Enkoimeterion. Hier gingen de zieken heen om genezen te worden. Het had een 71 meter lange Ionische zuilengang met meerdere verdiepingen, die open was naar het heilige terrein. Onder het gebouw lag het Abaton, een soort kelder, waar de zieken verbleven.

Patiënten die genezen wilden worden, ondergingen eerst een reeks reinigingen om de geest van de zieke zuiver te maken en hem open te maken voor de goddelijke macht. Daarna moest er een dier geofferd worden aan Apollo, de vader van Asklepios. Dan rolde de zieke zich in de huid van een dier en ging in het Abaton slapen. In een droom

verscheen Asklepios in de vorm van een hond of een twee meter lange slang, of als mens met een baard, waarna hij de genezing aankondigde. Ook kon hij in een visioen verschijnen en de juiste behandeling te vertellen. Op Epidauros werden niet alleen zieken genezen, maar ook deed Asklepios de verlossing bij vrouwen, liet hij doven weer horen en blinden weer zien en gaf hij kale mensen weer haar. Het geloof in de macht van Asklepios was zo krachtig dat veel patiënten al genezen waren voordat ze de echte behandeling gehad hadden. Hier vinden uitgebreide restauratiewerkzaamheden plaats (spierwitte gladde zuilen met trelliswerk).

Tot slot lopen wij langs het rechthoekige stadion van ongeveer 180 meter lengte. Vanaf de 5^e eeuw werd hier elke vier jaar een sportevenement georganiseerd ter ere van Asklepios: de grote Asklepieia. De startplaats van elke hardloper werd aangegeven met kleine zuilen. Het wedstrijdveld is 21,5 meter breed en 181,3 meter lang. Het startpunt en de zitplaatsen aan de lange zijde zijn nog in stand.

Voor ons laatste avondmaal heeft Cor restaurant Alaloum uitgezocht! We zitten binnen aan lange tafels. Het is er bijzonder gezellig en we eten vis (met veel graten).

De loftrumpet wordt gestoken door drie nimfen die Cor eren met een olijvenkrans. Henk moet helaas melden dat Herman gediskwalificeerd is wegens doping in de urine.

Adriaan spreekt Cor "Jongeman" toe in het Nieuwgrieks met "simultane" vertaling van Olga.

Namens ons allen bedankt Adriaan de chauffeur in het Nieuwgrieks en Cor Argyro in het Engels.

Donderdag 21 oktober.

We vertrekken om 8.00 uit het hotel. De koffers zitten in de bus en de zon schijnt. Deze laatste dag gaan we naar Korinthe. Korinthe was een van de oudste en machtigste steden van het oude Griekenland. De Akrokorinth (hoog Korinthe) was een onneembare vesting op 575 m hoogte. Het omliggende land was zeer vruchtbaar en met zijn twee havens, de ene in het oosten aan de Saronische Golf en de andere (Lechaion) in het westen aan de Golf van Korinthe, was het een van de belangrijkste commerciële centra in de wereld. In de zevende eeuw voor Christus werd onder de tiran Periander een zes en een halve kilometer lange weg (diolkos) aangelegd waarover heen men schepen van de ene naar de andere haven sleepte. Zodoende bespaarde men de lange reis om het Peloponesische schiereiland heen. Matrozen kregen hierna drie

dagen vrij om in het heiligdom van Afrodite op de Akrokorinth te "offeren" daarbij werden zij "geholpen" door de vele tempeldienaressen (slavinnen). "Het is niet iedere man vergund naar Korinthe te gaan". Dit gezegde geeft wel aan dat menig man ervan droomde er ooit te komen.

In de Derde Punische Oorlog hebben de Romeinen in 146 v. Chr. Korinthe van de kaart geveegd. De stad werd geplunderd en de kunstschaten werden naar Rome vervoerd. In 46 v. Chr. werd de stad nieuw leven in geblazen door Julius Caesar, die daar een veteranenkolonie stichtte: Korinthe stond weer op de kaart.

Rond het jaar 50 na Chr. werd hier door de apostel Paulus een christelijke gemeente gesticht. Vanuit Efeze schrijft hij later brieven aan de Korintiërs. Hij maakt zich

grote zorgen over de losbandigheid van Korinthe en bezweert de gemeenteleden zich verre te houden van hoererij.

Vlakbij Korinthe horen wij het volgende verhaal: Sisyphus stichtte de stad Korinthe en was berucht om zijn sluwheid. Hij had gezien dat Zeus de riviernimf Aegina had geschaakt en vertelde dit aan haar vader, de riviergod Asopus, die naar haar op zoek was. Asopus beloonde hem hiervoor door een bron op de acropolis van Korinthe te laten ontspringen. Zeus wil Sisyphus straffen en gaf de doodsgod Thanatos opdracht hem naar het dodenrijk af te voeren. Maar Sisyphus was Thanatos te slim af en sloeg hem in de boeien, met het gevolg dat geen mens meer stierf. Hierop stuurde Zeus Ares om Thanatos te bevrijden. Toen Thanatos Sisyphus opnieuw kwam halen, had Sisyphus zijn vrouw opgedragen hem niet te begraven. In de onderwereld moest Hades Sisyphus laten gaan om zijn vrouw daarvoor te straffen. Sisyphus keerde echter niet terug naar de onderwereld en leefde nog vele jaren. Toen hij ten slotte toch stierf, moest hij in de onderwereld als straf voor zijn daden een rotsblok tegen een berg opduwen. Als het rotsblok bijna bij de top was, rolde het terug enz. enz. Dit is een Sisypusarbeid.

Intussen hebben wij de opgravingen van het oude Korinthe bereikt. Wij beginnen in het Archeologisch Museum met vondsten uit alle periodes van Korinthe en zien Korintisch aardewerk, gouden sieraden, Archaische beelden, Romeinse beelden van o.a. Julius Caesar, Augustus, twee barbaarse gevangenen die aan weerszijden van de façade van de noord-basilica stonden, een Dionysoskop (een kopie uit de tweede eeuw van een beeld van Praxiteles), mozaïeken van Dionysos, een fluitspelende herder en Tyche (beschermvrouwe van de steden, vandaar haar kroon van een stadsmuur).

Terwijl wij meelopen met Cor wordt hij aangesproken dat hij niet mag gidsen; anders wordt de politie erbij gehaald.

Aan de wand van de binnenplaats hangen reliëfs uit het theater met gevechten tussen de Grieken en de Amazones, herkenbaar aan hun schilden en een stel werken van Herakles, waarvan met name het everzwijn goed is te zien.

Hierna bekijken wij de opgraving.

Vlakbij het museum ligt tempel E met mooie Korinthische kapitelen (geïnspireerd op de bladeren van de acanthus).

Dan lopen wij naar de tempel van Apollo van 550 v. Chr. met enkele zware monolithische zuilen, dus geen trommels en een soort kussen als kapiteel. Hier wordt besloten de groepsfoto te maken. Argyro neemt foto's op verschillende toestellen. Maar zij staat wel op de foto die Herman nam.

Hierna komen we bij het complex rond de bron van Peirene. Herodus Atticus heeft het laten verfraaien met veelkleurig marmer. Volgens Cor een hangplek voor ouderen. We verlaten de opgraving over de weg naar Lechaion.

Om de hoek van de opgraving gaan we wat drinken. De winkeltjes zijn ook erg leuk! Maar we moeten op

tijd zijn voor de boottocht door het Kanaal van Korinthe.

Dit kanaal is 6,3 km lang, 23 meter breed en zo'n 8 meter diep. In 1881 werd door Franse ingenieurs begonnen met de aanleg van het kanaal en pas in 1893 werd het opengesteld voor de scheepvaart. Eerder werd geprobeerd een doorgang te graven. Nero heeft o.a. in 67 n.Chr. een

gouden schep in de grond gestoken, als startsignaal voor de bouw. Aan beide zijden liet hij duizenden slaven graven, maar het werk werd gestaakt toen Nero in 68 n.Chr. zelfmoord pleegde. Het is een hele bijzondere ervaring om door dit kanaal te varen, we zitten boven op het dek lekker in de zon!

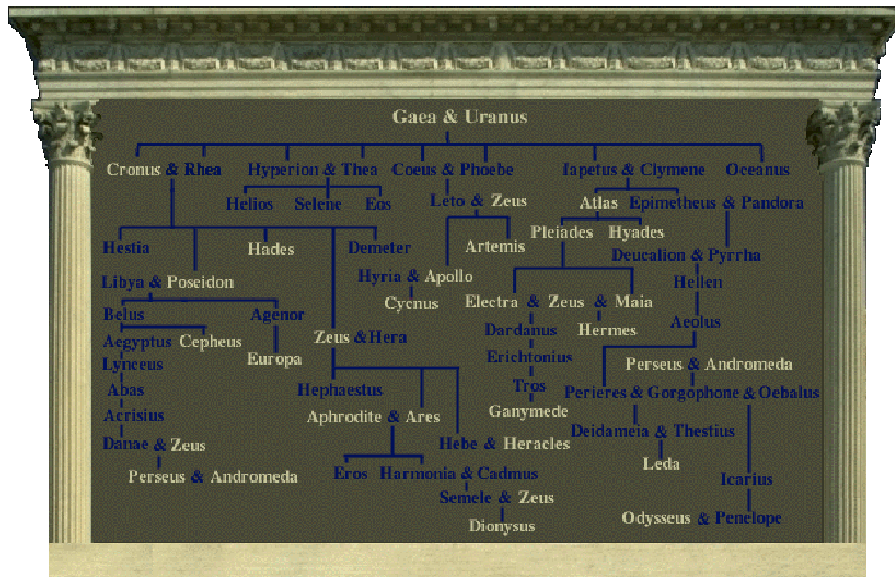
Na de boottocht hebben wij onze laatste gezamenlijke lunch in restaurant Perama dat aan het kanaal ligt. Hier kunnen wij de "zakbrug" goed bekijken. Deze is bijzonder! Als er een schip door het kanaal wil varen, zakt de brug wel 8 m diep.

De lunch is prima (kleine satés met patat en sla). Iets na 13.00 vertrekt de bus want Korinthe ligt 78 km van Athene. Tijdens deze reis is Cor de penningmeester geweest. Argyro deed hand en spandiensten zodat Cor tijd had voor de financiën. Er is een behoorlijk bedrag over voor de reünie die bij Drude en Henk zal worden gehouden. Zoals iedereen kan lezen in de verslagen die door Drude, Eileen, Marijke en Olga zijn gemaakt, was het een fantastische reis. De foto's bij dit reisverslag zijn o.a. van Drude, Just en Ria, Marijke, Herman en Olga.

Intussen is het programma van de volgende reis van Cor naar Griekenland bekend. Het zou leuk zijn als iedereen weer meegaat.

Griekse Mythologie

Uit de grote Chaos ontstonden Gaea(aarde) en Ouranus(hemel) die haar omringde. Toen de aarde zich verenigde met de hemel vormden zij het eerste godenpaar. Uit deze vereniging werden o.a. de zes mannelijke en zes vrouwelijke Titanen en de Cyclopen geboren.

De Titaan Kronos en de Titanida Rhea kregen samen kinderen die de toekomstige wereldheersers zouden worden:

Demeter(vruchtbaarheid)

Hestia (huiselijkheid)

Hera (beschermster van de echtelijke trouw)

Hades (doden),

Poseidon (zee)

Zeus (oppergod).

Zeus trouwt met zijn zuster Hera, maar krijgt ook kinderen met andere vrouwen.

Zeus x Hera : Ares (oorlog), Hebe (jeugd), Eileithyia (geboorte)

Zeus x Metis (schranderheid): Athene (wijsheid)

Zeus x Leto: Apollo (licht), Artemis (jacht)

Zeus x Dione (dochter Ouranos of Okeanos): Aphrodite (liefde)

Zeus x Demeter (wasdom, vruchtbaarheid): Persephone (helpt onderwereld)

Zeus x Themis (orde en recht): drie Horae (seizoenen, uren van de dag), drie Moiren (schikgodinnen)

Zeus x Mnemosyne (herinnering, dochter van Ouranos en Gaea): negen dochters (muzen)

Zeus x Alkmene: Herakles

Zeus x Semele: Dionysos

Zeus x Io: Epaphus

Zeus x Maia: Hermes

Hera : Hephaistos(vuur)

Deelnemers

Martje Bakkum		070 5115341	
Jos Beek		071 5312228	josbeek@casema.nl
Caroline van den Berg		071 5173542	f.beker@planet.nl
Wim de Boer		070 3996929	wdeboer@ziggo.nl
Thoma en Otto de Boer	 	070 5177560	otboer@wxs.nl
Lous en Jan van Deth	 	070 3246589	jvand@casema.nl
Trix en Ad Dubbeld	 	070 5116926	dubbeld-haks@casema.nl
Ria en Just Haasnoot	 	070 5116802	just1@haasnoot.com
Marijke van Herwaarden		070 3455234	vanherwaarden.marijke@neuf.fr
Maaïke en Adriaan Mazel	 	074 2662788	mazel020@planet.nl
Conny en Ad Melman	 	071 5612179	dr.apmmelman@kpnplanet.nl
Jeanne van Ommeren		071 5144425	h.a.vanommeren@casema.nl
Eileen en Herman Paalman	 	070 5112543	paalcub-c@telfort.nl
Wim Rouw		071 5890060	jwc.rouw@hetnet.nl
Hennie en Paul van Schaik	 	070 3262234	paulvanschaik@planet.nl

Thelma en Bert
Schotanus

071 5611706 emschotanus@planet.nl

Els en Jan Swen

071 5615153 jwa.swen@planet.nl

Olga Verlinden

070 5116577 olgaverlinden@gmail.com

Drude en Henk
Wamsteker

070 5177352 drhwam@hetnet.nl

